

**ДОВІДКА**  
про результати соціологічного опитування  
студентів Харківського національного університету радіоелектроніки  
щодо якості навчання та психологічного стану під час війни

**ВСТУП**

Соціологічне опитуванні «Якість навчання та психологічний стан студентства ХНУРЕ під час війни» проведене протягом листопада – грудня 2023 р. співробітниками соціально-психологічної служби університету.

В опитуванні взяли участь 920 студентів семи факультетів університету, а саме: АКТ (64 респондента), ЕЛБІ (26 респондентів), ІК (60 респондентів), ІРТЗІ (84 респондента), ІТМ (53 респондента), КІУ (213 респондентів), КН (420 респондентів). 47,6% (438) з них є студентами II курсу, 52,4% (482) навчається на III курсі.

Вибіркова сукупність багатоступенева, неповторна, репрезентативна.

Результатом опитування є такі дані, що заслуговують на увагу.

Для порівняння деяких параметрів взяті результати соціологічних досліджень, проведених соціально-психологічною службою серед студентства ХНУРЕ в 2014 (вибірка склала 874 особи) та 2018 (вибірка - 820 опитаних) роках.

## **I. СТУДЕНТИ ХНУРЕ ПРО ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ОКРЕМИМИ АСПЕКТАМИ НАВЧАННЯ**

Респондентам було запропоновано оцінити власну задоволеність деякими аспектами навчання, які стосувалися власної успішності, стосунків з персоналом, який забезпечує процес навчання, - викладачами, співробітниками деканатів, кураторами, а також роботою старости групи.

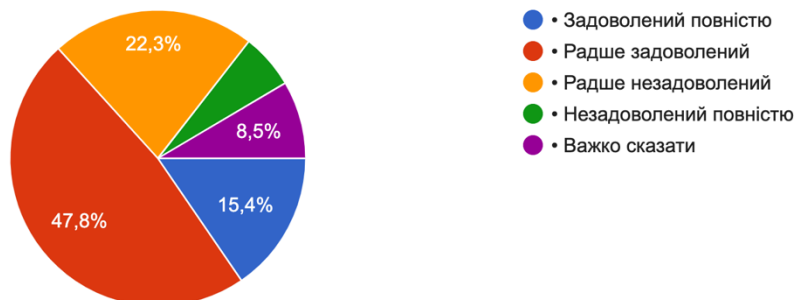
В цілому, студенти оцінили ці аспекти навчання достатньо високо.

Такі ж питання досліджувалися в опитуванні, яке проводилось серед студентства ХНУРЕ в 2014 році, що дає можливість порівняти результати.

Більшість опитаних - 63,2% - виявилися в цілому задоволеними своєю успішністю.

ДО ЯКОЇ МІРИ ВИ ЗАДОВОЛЕНІ ТАКИМИ СКЛАДНИКАМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЖИТТЯ: Своєю успішністю

920 ответов



Варто відзначити, що в порівнянні з результатами дослідження 2014 року кількість повністю задоволених своєю успішністю трошки знизилось, інші результати схожі:

Таблиця 1

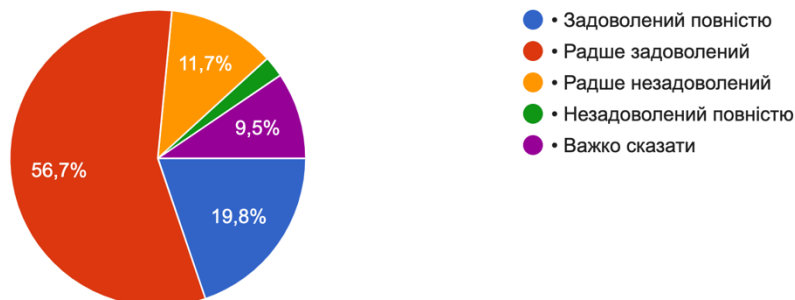
Розподіл відповідей на запитання «До якої міри Ви задоволені своєю успішністю?» (% до тих, хто відповів)

	Задоволений повністю	Радше задоволений	Радше не задоволений	Незадоволений повністю
2023 рік	15,4	47,8	22,3	6
2014 рік	20	48	23	6

**Стосунками з викладачами в цілому задоволені 76,5% всіх опитаних.**

ДО ЯКОЇ МІРИ ВИ ЗАДОВОЛЕНІ ТАКИМИ СКЛАДНИКАМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЖИТТЯ: Стосунками з викладачами

920 ответов



В порівнянні з результатами 2014 року цей показник також зменшився, тоді взаємодія з викладачами позитивно оцінювалася 85% опитаних студентів.

Таблиця 2

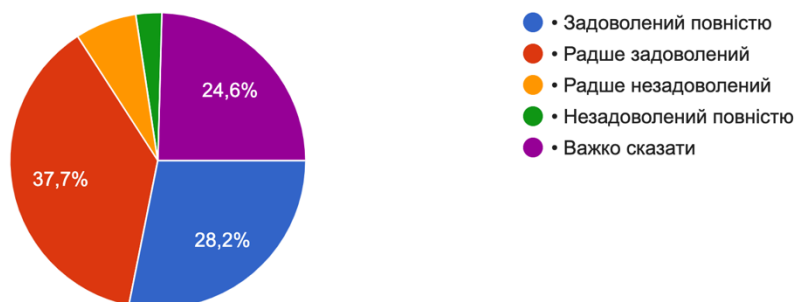
Розподіл відповідей на запитання «До якої міри Ви задоволені стосунками з викладачами?» (% до тих, хто відповів)

	Задволений повністю	Радше задоволений	Радше не задоволений	Незадоволені повністю
2023 рік	19,8	56,7	11,7	2,3
2014 рік	29	56	11	1

Відмітимо, що більш, ніж в 3 рази збільшилася кількість студентів, які не визначилися з відповіддю: з 3% в 2014 році до 9,5% в 2023 році.

**Стосунками зі співробітниками деканатів** в цілому задоволені майже 66% опитаних, при цьому майже чверть (24,6%) респондентів не визначилися з відповідями.

ДО ЯКОЇ МІРИ ВИ ЗАДОВОЛЕНІ ТАКИМИ СКЛАДНИКАМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЖИТТЯ: Стосунками зі співробітниками деканату  
920 ответов



В порівнянні з відповідями студентів в 2014 році рівень задоволеності майже не змінився, а рівень незадоволеності став значно меншим (з 22% в 2014 році до 9,5% в 2023-му), що є позитивним показником роботи деканатів зі студентами.

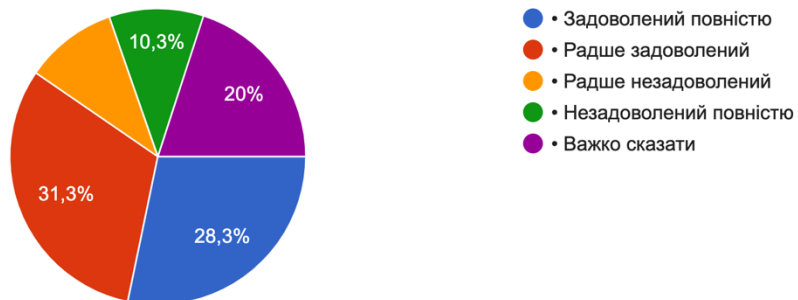
Таблиця 3

Розподіл відповідей на запитання «До якої міри Ви задоволені стосунками зі співробітниками деканату?» (% до тих, хто відповів)

	Задоволений повністю	Радше задоволений	Радше не задоволений	Незадоволені повністю
2023 рік	28,2	37,7	6,7	2,8
2014 рік	27	41	14	8

Переважна кількість (майже 60%) опитаних студентів загалом позитивно оцінюють **роль куратора своєї групи у вирішенні проблем студентів**, незадоволені роботою куратора близько п'ятої частини респондентів:

ДО ЯКОЇ МІРИ ВИ ЗАДОВОЛЕНІ ТАКИМИ СКЛАДНИКАМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЖИТТЯ: Участю куратора у вирішенні проблем студентів групи  
920 ответов



Задоволеність роботою куратора щодо вирішення проблем студентів в 2023 році виявилась вищою у порівнянні з показниками 2014 року (59,6% проти 52% в 2014 р.), а незадоволеність значно меншою - 20,4% в 2023 р. проти 32% в 2014 році.

Таблиця 4

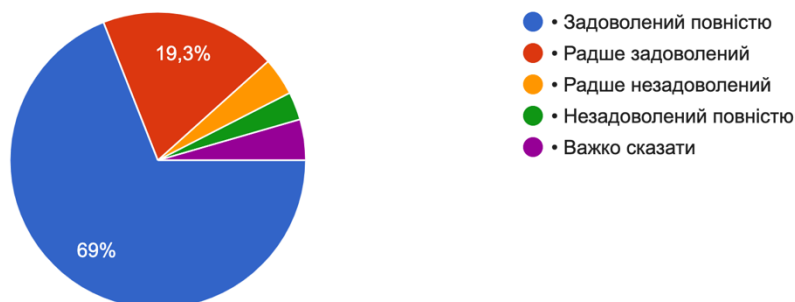
Розподіл відповідей на запитання «До якої міри Ви задоволені участю куратора у вирішенні проблем студентів Вашої групи?» (% до тих, хто відповів)

	Задоволений повністю	Радше задоволений	Радше не задоволений	Незадоволені повністю
2023 рік	28,3	31,3	10,1	10,3
2014 рік	27	25	15	17

Абсолютна більшість - 88,3% - респондентів задоволена **роботою старост студентських груп**:

ДО ЯКОЇ МІРИ ВИ ЗАДОВОЛЕНІ ТАКИМИ СКЛАДНИКАМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЖИТТЯ: Роботою старости групи

920 ответов



Цей показник також демонструє значну позитивну динаміку в порівнянні з результатами опитування 2014 року:

Таблиця 5

Розподіл відповідей на запитання «До якої міри Ви задоволені роботою старости групи?» (% до тих, хто відповів)

	Задоволений повністю	Радше задоволений	Радше не задоволений	Незадоволений повністю
2023 рік	69	19,3	4,1	3
2014 рік	49	31	11	5

## **II. ОЦІНКА СТУДЕНТАМИ УМОВ ДЛЯ НАВЧАННЯ, СТВОРЕНИХ У ХНУРЕ**

Студенти мали можливість дати оцінку деяких параметрів умов для навчання, а саме вони оцінювали якість викладання, зміст навчальних дисциплін, організацію контролю за навчальною діяльністю, забезпеченість навчально-методичною літературою та організацію науково-дослідницької діяльності студентів.

Загалом більшість студентів дали позитивні оцінки запропонованим параметрам умов для навчання, але аналіз негативних результатів та відповідей на відкрите питання щодо пропозицій покращення умов дає можливість виявити існуючі проблеми.

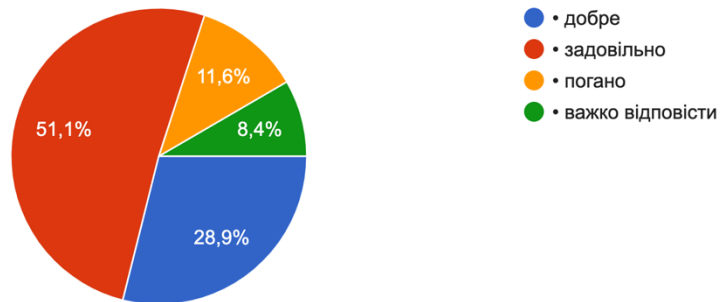
Такі ж питання було запропоновано студентам, які проходили опитування в 2018 році, що створює підґрунтя для порівняння результатів.



**Якість викладання** для 80% опитаних студентів в цілому є позитивною, але 11,6% опитаних оцінили її як погану:

ДАЙТЕ, БУДЬ ЛАСКА, ОЦІНКУ ІСНУЮЧИХ У ХНУРЕ УМОВ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЯКІСТЬ ВИКЛАДАННЯ

920 ответов



В порівнянні з оцінками 2018 року параметр якості викладання зараз отримав трохи нижчі результати (87% позитивних оцінок в 2018 році проти 80% зараз):

Таблиця 6

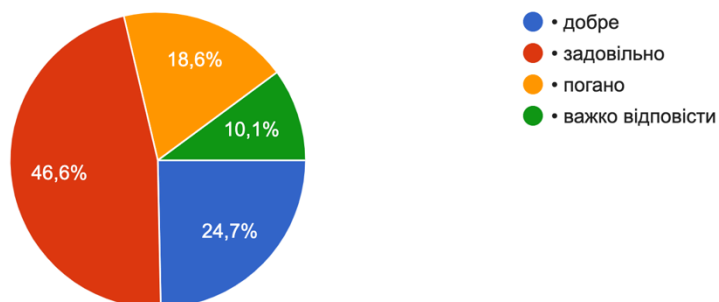
Оцінка якості викладання (% до тих, хто відповів)

	Добре	Задовільно	Погано	Важко сказати
2023 рік	28,9	51,1	11,6	8,4
2018 рік	34	53	9	4

**Зміст навчальних дисциплін** в цілому позитивно оцінили 71,3% респондентів, негативну оцінку дали 18,7% студентів:

ДАЙТЕ, БУДЬ ЛАСКА, ОЦІНКУ ІСНУЮЧИХ У ХНУРЕ УМОВ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

920 ответов



Порівняння з показниками 2014 року загалом демонструє неоднозначну динаміку: в 2023 році стало більше студентів, які оцінили зміст навчальних дисциплін як добрий (24,7% проти 18% в 2014 році), менший відсоток опитаних оцінили цей параметр як поганий (18,6% в 2023 році проти 22% в 2018 році), але при цьому кількість задовільних оцінок зараз зменшилася (46,6% сьогодні проти 55% в 2018 році). Зберігається також тенденція збільшення кількості студентів, які вибирають варіант «важко відповісти» (більше 10 % в 2023 році проти вдвічі меншої кількості в 2018 році):

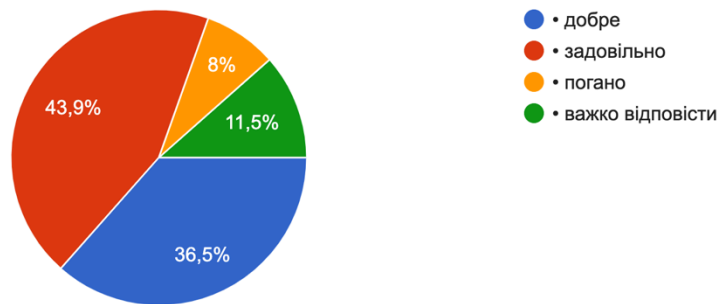
Таблиця 7

Оцінка якості змісту навчальних дисциплін (предметів)  
(% до тих, хто відповів)

	Добре	Задовільно	Погано	Важко сказати
2023 рік	24,7	46,6	18,6	10,1
2018 рік	18	55	22	5

Переважна більшість опитаних (більше 80%) позитивно оцінюють **організацію контролю за навчальною діяльністю**, приблизно кожен десятий з вибірки не може оцінити цей параметр:

ДАЙТЕ, БУДЬ ЛАСКА, ОЦІНКУ ІСНУЮЧИХ У ХНУРЕ УМОВ ДЛЯ НАВЧАННЯ  
СТУДЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ  
920 ответов



Динаміка змін оцінки цього параметру від 2018 до 2023 року відповідає попередньому показнику: збільшення оцінок «добре», зменшення оцінок «задовільно» та «погано», зростання кількості тих, хто не визначився з оцінкою:

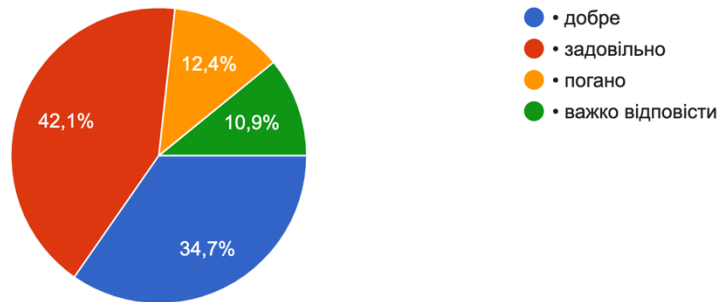
Таблиця 8  
Оцінка якості організації контролю за навчальною діяльністю студентів  
(% до тих, хто відповів)

	Добре	Задовільно	Погано	Важко сказати
2023 рік	36,5	43,9	8	11,5
2018 рік	28	54	11	7

В цілому, можна характеризувати зміни цього показника позитивно.

**Забезпеченість навчально-методичною літературою** оцінили позитивно 76,8% опитаних. Однак достатньо багато студентів - 12,4% - поставили оцінку «погано» цьому параметру.

ДАЙТЕ, БУДЬ ЛАСКА, ОЦІНКУ ІСНУЮЧИХ У ХНУРЕ УМОВ ДЛЯ НАВЧАННЯ  
СТУДЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ  
920 ответов



З цим показником спостерігається зниження оцінок в порівнянні з опитуванням 2018 року:

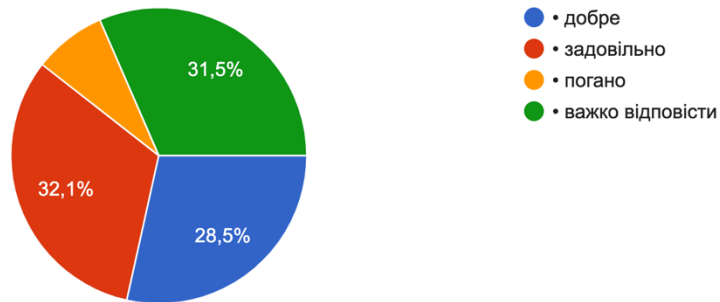
Таблиця 9

Оцінка якості забезпеченості навчально-методичною літературою  
(% до тих, хто відповів)

	Добре	Задовільно	Погано	Важко сказати
2023 рік	34,7	42,1	12,4	10,9
2018 рік	37	47	11	7

В цілому позитивно **організацію науково-дослідної роботи студентів** оцінили 60,6% респондентів. Біля треті всіх опитаних не змогли визначитися з оцінкою цього показника:

ДАЙТЕ, БУДЬ ЛАСКА, ОЦІНКУ ІСНУЮЧИХ У ХНУРЕ УМОВ ДЛЯ НАВЧАННЯ  
СТУДЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ  
920 ответов



Заслуговує на увагу порівняння кількості студентів, які не визначилися з відповіддю на це питання, в 2023 та 2018 роках: 31,5 та 18 відповідно. Це може свідчити про збільшення частки студентів, які зовсім не залучені до науково-дослідної діяльності (або навіть не чули про такі можливості).

Таблиця 10

Оцінка якості організації науково-дослідницької діяльності студентів  
(% до тих, хто відповів)

	Добре	Задовільно	Погано	Важко сказати
2023 рік	28,5	32,1	7,9	31,5
2018 рік	24	46	12	18

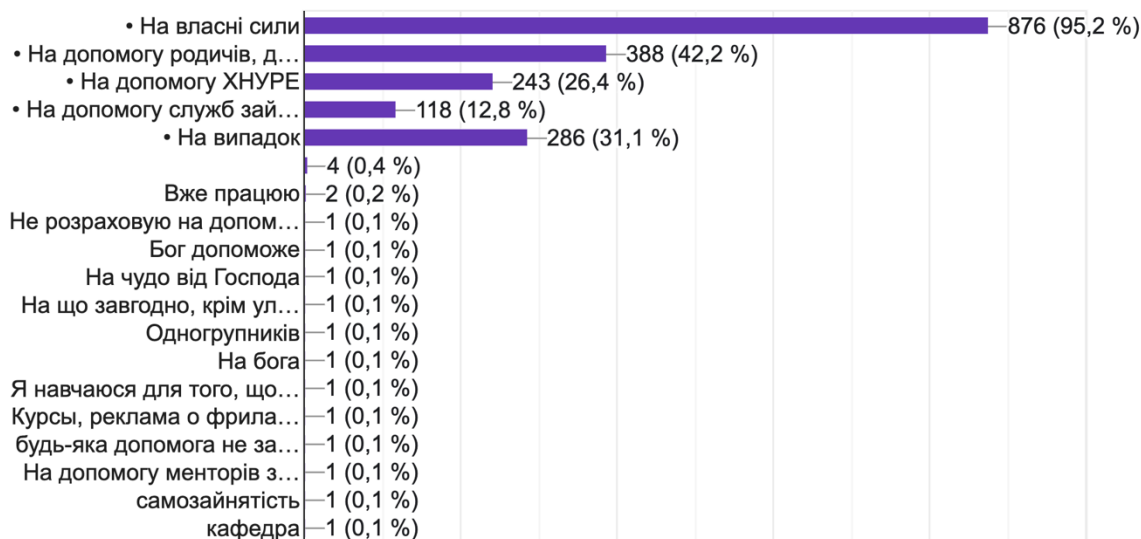
### III. СТУДЕНТИ ПРО ПЕРСПЕКТИВУ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Декілька питань в опитуванні стосувались перспектив працевлаштування та участі університету в цьому процесі.

Достатньо велика варіативність відповідей була отримана на запитання про те, на **чию допомогу розраховують студенти при пошуках роботи** (можна було вибрати декілька варіантів). Майже всі опитувані (95,2%) розраховують на власні сили; на допомогу ХНУРЕ в процесі працевлаштування покладаються 26,4% респондентів.

НА ЧИЮ ДОПОМОГУ ВИ НАСАМПЕРЕД РОЗРАХОВУЄТЕ У ВИРІШЕННІ ПИТАННЯ СВОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ХНУРЕ? (можна вибрати декілька варіантів)

920 ответов



Порівняння з результатами 2018 року демонструють позитивну динаміку: в 2018 році на допомогу з боку ХНУРЕ розраховували 16% опитаних студентів, зараз цей показник зріс до 26,4%:

Таблиця 11

На чию допомогу Ви насамперед розраховуєте при працевлаштуванні після закінчення ХНУРЕ? (% до тих, хто відповів)

	На власні сили	На допомогу у родичів, друзів, знайомих	На допомогу у ХНУРЕ	На допомогу служб зайнятості	На випадок
2023 рік	95,2	42,2	26,4	12,8	31,1
2018 рік	85	39	16	7	18



## IV. ПОБАЖАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В ХНУРЕ

Студенти мали можливість висказати свої пропозиції та побажання щодо підвищення якості навчання.

Відповіді можна класифікувати наступним чином.

1. Значна частина опитаних пов'язує проблеми з навчанням з відсутністю **можливості навчатися оффлайн**, в аудиторіях університету. Приблизно п'ята частина всіх змістовних відповідей містить такі побажання:

Вихід на очку,але розумію що це небезпечно закінчення війни (поява можливості ходити до університету)  
Через дистанційне навчання, ніякої якості в нас нажаль немає. Контакт з людьми мало, бажання вчитись ще менше, через багато факторів  
Очна форма навчання

2. Пропозиції стосовно підвищення якості навчально-методичного забезпечення також є достатньо частими:

Оновлення методичних документів до більш сучасних, оновлення ПЗ для навчання

Частіше оновлювати методичні вказівки, бо там буває стільки абсурду, нічого не зрозуміло, і інформація застара, а викладачі кажуть, шукайте нову і відповідайте на питання не по методичці, як це? 😊 Також та методичка переведена вже декілька разів с російської на українську, і навпаки, хтось з викладачів казав що вона і на англійській була, і там деякі слова навіть не пов'язані один з одним. Все одно всю інформацію кажуть шукати в інтернеті.

Оновити нарешті методичні вказівки, бо робити лаби по методичним вказівкам 2005 року це безглуздо

Актуальні знання замість радянських підручників 70-х років і програмного забезпечення для лабораторних 90-х, час від часу – ще й піратського :)

3. Значна кількість відповідей стосується бажання зробити навчання більш практично орієнтованим:

зміна змісту навчальних дисциплін в сторону практики

показ для чого є кожна дисципліна у практичному застосуванні

На лекціях поєднувати викладання теорії та розбір практичних прикладів + більше інтерактивності на заняттях

Більше практичних занять по тому,що ми дійсно будемо робити після працевлаштування.

Більша кількість практичних завдань. Спілкування з представниками професій

4. Достатньо поширеними є також зауваження щодо якості підготовки викладачів, рівня проведення занять та змісту курсів:

більш досвідчених та сучасних викладачів з досвідом праці у цих сферах, а не тільки з досвідом викладацької діяльності

Нові викладачі, які зацікавлені у нових методах викладання та завжди йдуть назустріч студентам

Більший контроль за якістю навчання. Максимальне заохочення викладачів (щоб проводили заняття в повну міру)



Сучасність у викладанні, деякі дисципліни застарілі, та якщо залишати їх, то хоча б покращити та усучаснити їх вміст  
Зміна відношення викладачів до студентів. Майже на кожному предметі ми чули що нас замінить штучний інтелект, це якось не дуже мотивує продовжувати вчитися  
Більш тісне спілкування між лекторами та викладачами, які задають лабораторні та практичні заняття (бувають випадки, коли доводиться виконувати роботу, на тему якої ще нічого не вивчалось). Перевірка викладачів ...на їхню компетенцію у провідному курсі, перевірка розробленого курсу також (деякий курс ведеться не систематизовано, а вимоги щодо здачі робіт не виправдовують вкладених зусиль викладача на навчання студентів у потоці...)

5. Деякі побажання стосуються організації навчального процесу:

Відсутність пар на 7 45 (дуже рано, студентам з інших країн особливо важко)

Припинення скорочення годин на викладання дисциплін

Тиждень відпочинку між заняттями та сесією, щоб все доздалося

Більш раціональне розподілення навантаження протягом семестру. Більше акценту на суть спеціальності (наприклад, навчання самому програмуванню, а не тільки перевірення результатів самонавчання)

Якись майстер-класи від працівників компаній партнерів або самих партнерів, онлайн курси для тих, хто хоче.

Але було б непогано зробити відсутність термінів, які тиснуть, особливо для тих, хто фізично не може під час війни здавати роботи в терміни. Хоча не всі викладачі встановлюють терміни і занижують оцінку за їх недотримання, але деякі їх встановлюють.

6. Частина опитаних студентів вважає, що якість освіти в ХНУРЕ їх повністю задовольняє:

В хнуре й так все добре!

Якість навчання мене повністю задовольняє

Чесно кажучи, не знаю. В принципі, вчителі викладають добре, а методичні матеріали добре забезпечують потрібною інформацією

все добре, все подобається

Якість навчання задовільна! Перш за все, бажання студентів

## V. СТУДЕНТИ ХНУРЕ ПРО СВІЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ПІД ЧАС ВІЙНИ

Війна, яка триває на момент проведення дослідження вже без малого два роки, безумовно впливає на самопочуття, психологічний стан та працездатність української молоді.

Студенти мали змогу дати самооцінку власним емоційним станам, що панують наразі.

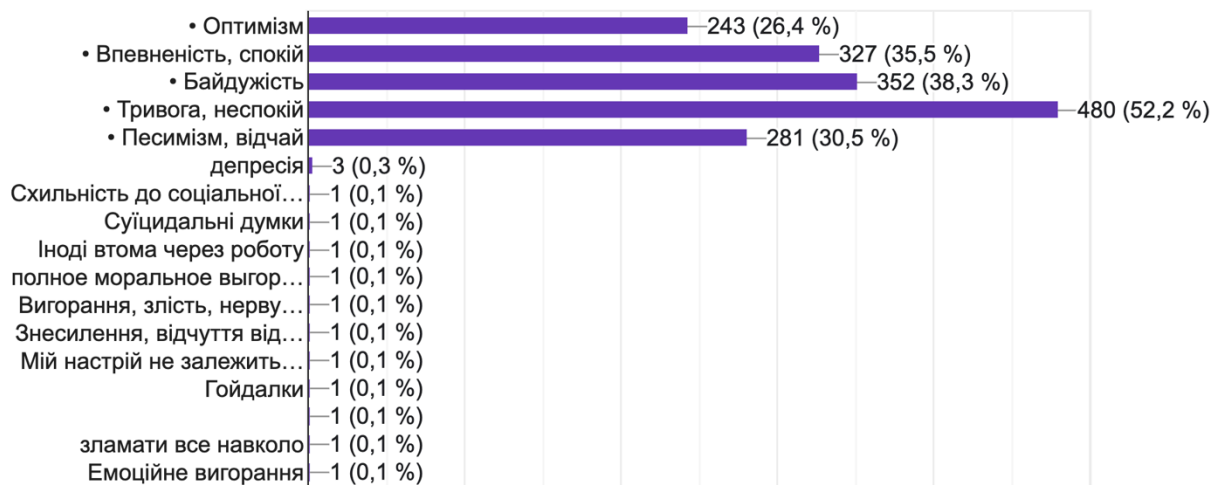
Умовно позитивні емоційні стани переважають трохи більш, ніж у третини опитаних: 26,4% визначили оптимізм домінуючим емоційним станом, 35,5% - впевненість та спокій (можна було вибрати декілька варіантів відповідей).

Негативні емоції панують у значно більшій частині студентів: тривога та неспокій є переважаючим станом у 52,2% опитаних, у майже третини (30,5%) студентів негативні емоції виражені аж до песимізму та відчаю.

Байдужість в якості переважаючої емоції під час війни також можна вважати проявом негативних тенденцій (наслідком вигорання). 352 респондента (38,3%) назвали байдужість домінуючим емоційним станом.

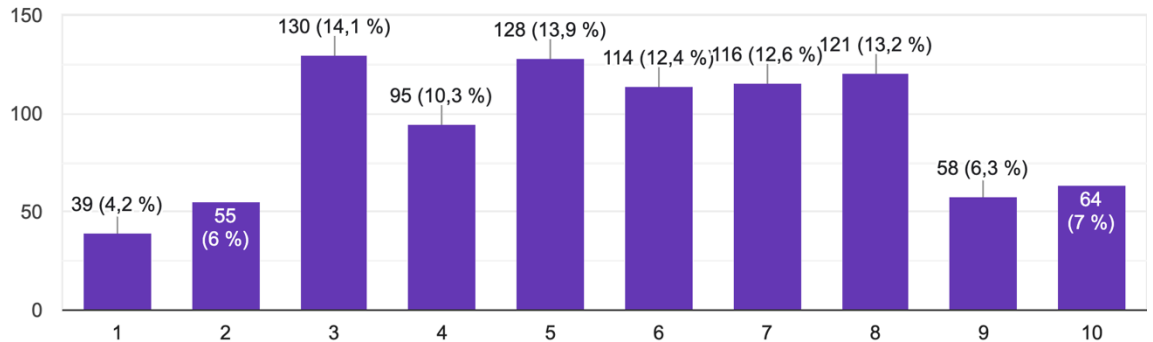
ЯКИЙ НАСТРІЙ Є НАЙБІЛЬШ ХАРАКТЕРНИМ ДЛЯ ВАС ОСТАННІ ДЕКІЛЬКА МІСЯЦІВ? (можна вибрати декілька варіантів)

920 ответов



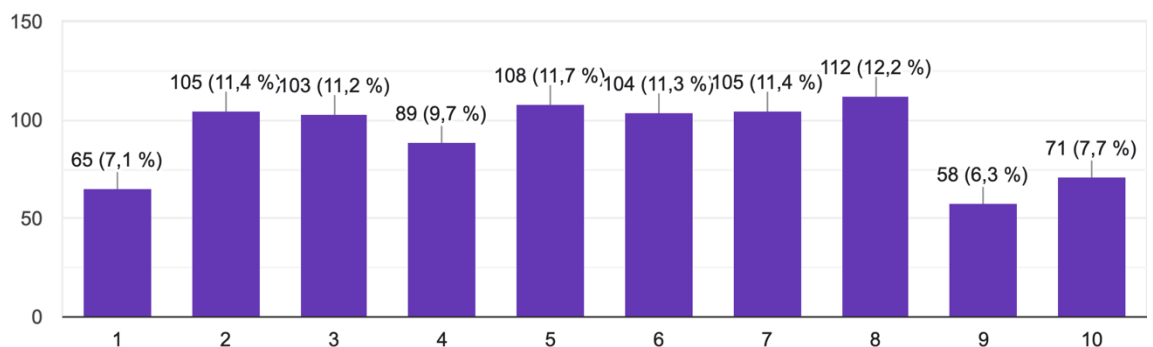
Свій **рівень стресу** як максимальний оцінили 13,6% (7% дали оцінку «10» та 6,3% оцінили рівень стресу на «9» за 10-бальною шкалою). Протилежні результати (низький рівень стресу) у себе визначили 10,2% опитаних.

БУДЬ ЛАСКА, ОЦІНІТЬ ВАШ ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН, ЯКИЙ СУПРОВОДЖУЄ ВАШЕ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ Оцініть свій рівень стресу за 1... - відчуваю дуже сильний стрес майже постійно  
920 ответов



Показники **рівня тривожності** за самооцінкою респондентів демонструють схожі результати на верхньому полюсі :максимальний рівень тривожності у себе визначили 13,9% опитаних студентів. Низький рівень тривожності мають трохи більше студентів - 18,5%.

Оцініть свій рівень тривожності за останній час за 10-бальною шкалою, де 1 - не відчуваю тривоги зовсім, а 10 - відчуваю дуже сильну тривогу майже постійно  
920 ответов

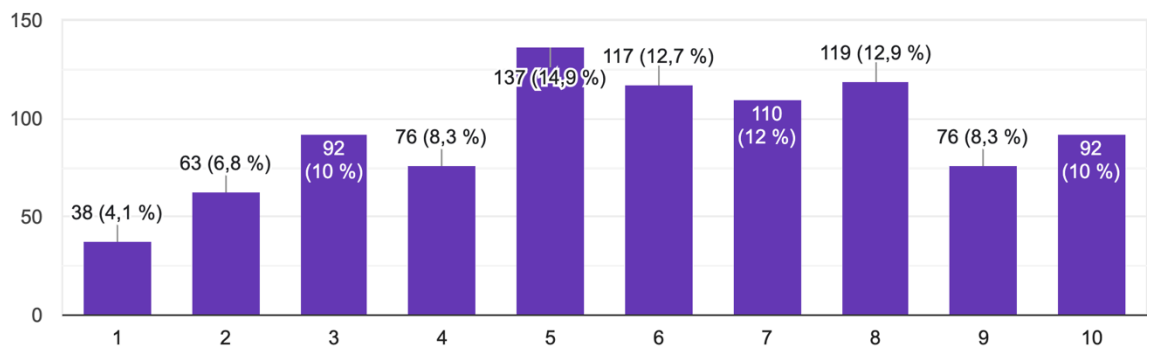


Значна кількість опитаних студентів визначила у себе високий **рівень напруженості** («відчуваю дуже сильне напруження майже постійно»), таких виявилось 18,3%.

Про низький рівень напруженості повідомляють 10,9% респондентів.

Оцініть свій рівень напруженості за 10-бальною шкалою, де 1 - не відчуваю напруження зовсім, а 10 - відчуваю дуже сильне напруження майже постійно

920 ответов

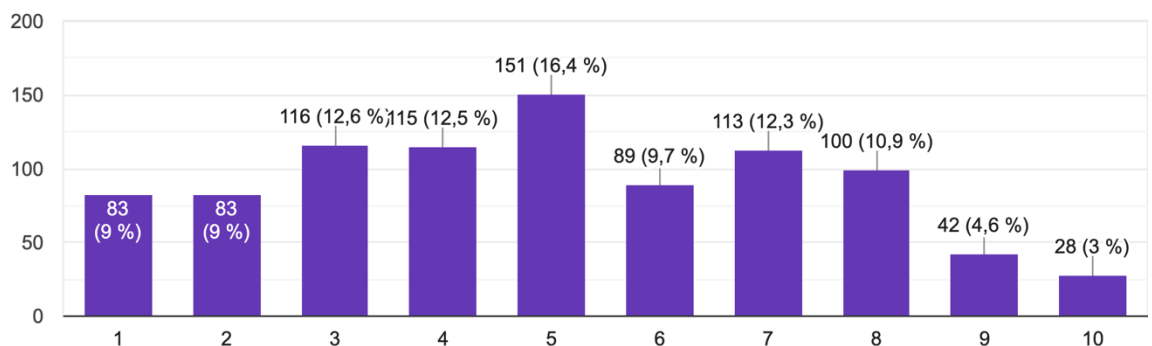


Тріада показників - рівень стресу, тривожність та напруженість - свідчать про наявність складного, несприятливого з психологічної точки зору стану, який потребує корекції. Отже, приблизно від 13% до 19% студентів ХНУРЕ можна вважати вразливими до негативних наслідків стресу під час війни.

Рівень стресу також може позначатися на загальній працездатності людини. Опосередковано про готовність до ефективного навчання можуть свідчити показники самооцінки здатності до концентрації уваги на навчанні та здатності до розслаблення.

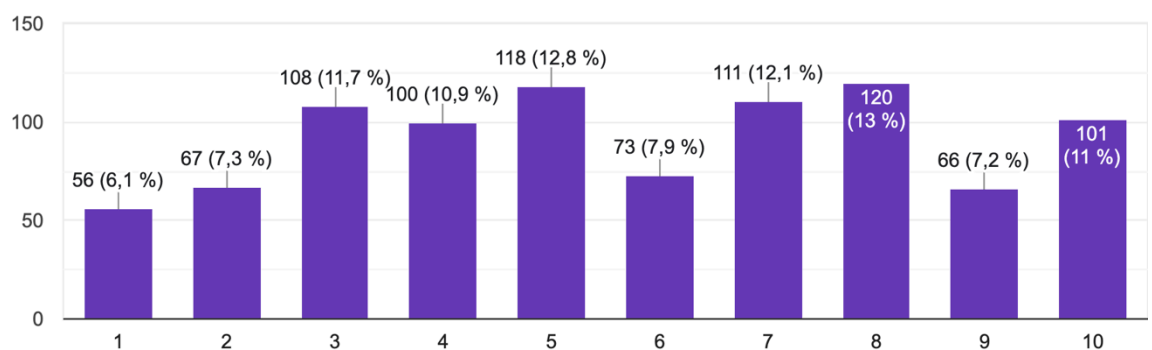
Про добру **концентрацію на навчанні** повідомляють лише 7,6% опитаних студентів; 18% оцінили свій рівень концентрації як низький (оцінки «1» та «2» за 10-бальною шкалою, де 10 - максимальний рівень концентрації).

Оцініть середній рівень концентрації своєї уваги під час навчання за 10-бальною шкалою, де 1 - не можу сконцентруватися на навчанні, а 10...уваю добру концентрацію уваги на всіх заняттях  
920 ответов



Показники самооцінки здатності до розслаблення відповідають попереднім параметрам. Про нездатність повністю розслабитися та нормально відпочити повідомили 13,3% опитаних студентів.

Оцініть свою здатність до розслаблення під час відпочинку за 10-бальною шкалою, де 1 - майже не здатен повністю розслабитися та ві... добре розслаблююся та нормально відпочиваю  
920 ответов



## ВИСНОВКИ

### 1. Студенти ХНУРЕ про задоволеність окремими аспектами навчання.

Загалом, студенти задоволені навчанням в ХНУРЕ. Про це свідчать результати їх оцінки кожного з параметрів, які були об'єктами уваги в опитуванні (задоволеність власною успішністю; задоволеність стосунками з викладачами; задоволеність стосунками із співробітниками деканатів; задоволеність роботою кураторів груп по вирішенню проблем студентів та задоволеність роботою старост студентських груп).

Додатковим параметром для аналізу результатів є порівняння результатів цього опитування з результатами, отриманими в минулі роки (2014 та 2018 роки). Виявилось, що в 2023 році студенти здебільшого демонструють трохи нижчі результати задоволеності стосунками з викладачами та більш критичні до власної успішності; в основному, це стосується кількості студентів, які відповіли, що повністю задоволені певним складником університетського життя.

При цьому динаміка задоволеності роботою кураторів, співробітників деканатів та старост студентських груп демонструє позитивний рух в порівнянні з 2014 роком.

Також спостерігається значне збільшення кількості відповідей «Важко сказати», що може як свідчити про труднощі визначення щодо досліджуваних аспектів, так і про загальне відчуття невизначеності, яке є характерним для воєнного часу.

Значна кількість респондентів позитивно оцінюють такі складові навчання, як якість навчання, зміст навчальних дисциплін, організація контролю за навчальною діяльністю, забезпеченість навчально-методичними матеріалами та організація науково-дослідницької діяльності студентів.

Проте, деяка частка студентів налаштована більш критично: відтак, оцінку «погано» виставлено параметру змісту навчальних дисциплін від 18,6% опитаних студентів, а якість навчально-методичного забезпечення отримала негативну оцінку від 12,4% по виборці. Ці ж показники якості освітнього процесу удостоїлися негативних відгуків у відкритих відповідях студентів щодо покращення якості навчання. Якість навчально-методичного забезпечення, до якої студенти сьогодні відносять не тільки методичну літературу, а й всі типи інформаційної допомоги у вивченні навчальних дисциплін та оволодінні спеціальними знаннями та навичками, є єдиним параметром, який втратив в кількості позитивних оцінок в порівнянні з опитуванням минулих років.

Також уваги заслуговують результати оцінювання організації науково-дослідницької діяльності студентів. Кількість студентів, які не

визначилися з відповіддю на це питання, становить 31,5%, що може свідчити про значну частину студентів, які зовсім не залучені до науково-дослідної діяльності (або навіть не чули про такі можливості).

У вільних відповідях щодо пропозицій, які б, на думку студентів, сприяли покращенню навчання, студенти висказали також побажання зробити навчання більш практично орієнтованим, залучати до викладання спеціалістів-практиків, більше уваги приділяти сучасним тенденціям у відповідних спеціальностях, осучаснити зміст навчальних дисциплін, підвищити рівень сучасних технічних та викладацьких навичок деяких викладачів. Okремо відзначимо значну кількість побажань студентів перейти за наявності відповідних безпекових умов до очної (або змішаної) форми навчання в університеті.

## **II. Студенти ХНУРЕ про допомогу в працевлаштуванні**

Щодо перспектив працевлаштування та участі університету в цьому процесі студенти продемонстрували достатньо велику варіативність відповідей.

Майже всі опитувані розраховують на власні сили; наряду з цим на допомогу ХНУРЕ в процесі працевлаштування покладаються більше чверті опитуваних. В порівнянні з опитуванням 2018 року ця частка значно зросла (з 16% до 26,5%), що може бути опосередкованим свідченням покращення якості роботи університету в напрямі допомоги студентам в пошуку роботи.

Попри певний прогрес в питанні допомоги студентам у працевлаштуванні з боку ХНУРЕ важливо продовжувати роботу в цьому напрямі.

## **III. Студенти ХНУРЕ про психологічний стан під час війни**

Безумовно, ситуація війни впливає на самопочуття, психологічний стан та працездатність української молоді.

Позитивні емоційні стани, які є природними для вікової групи студентів, зараз переважають лише у більш, ніж у третини опитаних: 26,4% визначили оптимізм домінуючим емоційним станом, 35,5% - впевненість та спокій.

Тривога та неспокій є переважаючим станом у більш ніж половини опитаних студентів, у майже третини студентів негативні емоції виражені аж до песимізму та відчаю.

Більш ніж третина студентів назвали переважаючим емоційним станом байдужість, що також є проявом негативних тенденцій (наслідком вигорання).

Тріада показників - рівень стресу, тривожність та напруженість - свідчать про наявність складного, несприятливого з психологічної точки зору стану, який потребує корекції. Приблизно від 13% до 19% студентів ХНУРЕ вказали на високий рівень цих показників.

Приблизно така ж кількість студентів низько оцінили свій рівень концентрації уваги на навчанні та здатність розслабитися та нормально відпочити. Отже, рівень стресу цієї групи опитуваних позначається на їх загальній працездатності та готовності до навчання.

Ці результати свідчать про необхідність відповідної допомоги студентам від університету: психологічної допомоги з боку соціально-психологічної служби; організаційної допомоги з боку деканатів, кураторів; врахування несприятливих умов для навчання викладачами тощо.